

4. Textor C. (2022) Annual inflow of foreign direct investment (FDI) to China from 2011 to 2021. Statista. Available at: China: inward FDI flows 2021 | Statista (accessed 15 November 2022).

УДК 332.1:338

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-284-8-50>

Меліхова Т. Л.

ORCID: 0000-0003-4416-3066

кандидат географічних наук, доцент, викладач

ВСП «Оптико-механічний фаховий коледж

Київського національного університету імені Тараса Шевченка»

м. Київ, Україна

УРБАНІЗАЦІЯ КИТАЮ: ФЕНОМЕН ЧИ ЗАКОНОМІРНІСТЬ?

Ключові слова: урбанізація, розвиток, економіка, агломерація, місто.

Сутність урбанізації полягає в розвитку трансформацій в економічній, соціальній та просторовій структурах країни [3, с. 97]. Зростає роль міст, які все більше притягують людину, бо значно краще за сільські населенні пункти мають можливість задовольнити її потреби. Тому закономірним вважається те, що ріст міст все більше відбувається за рахунок міграції, чим природного приросту населення [2, 6]. Адже нерівномірність соціально-економічного розвитку різних регіонів країни обумовила відтік населення з менш розвинених регіонів у більш розвинені регіони. Спочатку даний процес не позначається настільки негативно на розвитку того чи іншого регіону в межах країни. Це відбувається до тих пір, поки еміграція не набуває масового характеру. Урбанізація в Китаї обумовила дані зміни та розвиток агломерацій, посиливши їхні функції, перетворивши дані міста в глобальні міста, регіональні та національні центри, обумовивши депопуляцію та старіння трудових ресурсів у сільських населених пунктах [7]. Проблема депопуляції в сільських населених пунктах ставить під сумнів стійкість урбанізації в Китаї [4].

Ще однією особливістю урбанізації Китаю є швидкість, з якою відбувається урбанізація країни. Лише за період 1978–2021 рр. міське населення Китаю зросло з 172,45 млн. осіб у 1978 р. до 892,98 млн. осіб у 2021 р. з середньорічним приростом на 16,76 млн. осіб. Як наслідок, рівень урбанізації країни зріс з 17,9% до 62,5 %, із середньорічним

зростанням на 1,04 %. Китай перетворився зі слабоурбанізованої аграрної країни у високоурбанізовану розвинуту країну. Найбільш урбанізованим залишається приморський східний регіон. Тут розміщуються найбільші агломерації країни: Пекін, Шанхай, Гуанчжоу, Шеньчжень, Тяньцзін та інші.

Таблиця 1

Розподіл міського населення за основними групами міст

Групи міст за чисельністю населення	Населення, осіб		Частка, %		Абсолютний приріст населення, осіб
	2020 р.	2021 р.	2020 р.	2021 р.	
Більше 10 млн. осіб	102640698	105096442	11,73	11,77	2455744
Від 1млн. до 10 млн. осіб	317467895	334313152	36,28	37,44	16845257
Від 500 тис. до 1 млн. осіб	118400738	117440784	13,53	13,15	-959954
Від 300 тис. до 500 тис. осіб	47435325	45181282	5,42	5,06	-2254043
Менше 300 тис. осіб	289131263	290945634	33,04	32,58	1814371
Все міське населення	875075919	892977294	100,00	100,00	17901375

Джерело інформації: Population of Cities in China <https://statisticstimes.com/demographics/country/china-cities-population.php>

Як бачимо, темпи урбанізації нині залишаються високими (табл. 1), абсолютний приріст населення за 2020–2021 роки перевищує середньорічний приріст за 1978–2021 роки і становить 17,9 млн. осіб. Значним приростом характеризуються міста-мільйонери, частка населення яких в структурі міського населення Китаю залишається найвищою. Кількість міст-мільйонерів лише за 2020–2021 роки збільшилася на 8 міст, які розташовані на сході країни та частково в центральній частині. Група великих міст з населенням менше 1 млн. характеризується від’ємним приростом населення за 2020–2021 роки. Зростає населення малих та середніх міст, які займають другу позицію після міст-мільйонерів. Якщо великі міста беруть під контроль національну економіку з очевидним збільшенням їх масштабів та економічної сили,

то малі та середні міста вважаються генераторами розвитку сільської місцевості [3, с. 97]. Це реформи 1978 року в Китаї обумовили, можливо найбільше переселення людей у світі, спричинене міграційним потоком із села в місто після того, як контрольована державою міграційна політика послабилася. Ріст урбанізації в Китаї супроводжувався трансформацією країни від централізованої планової економіки до ринково-орієнтованої економіки, від закритого традиційного сільсько-господарського суспільства до відкритого та модернізованого промислового і урбанізованого суспільства. Дану швидку урбанізацію в Китаї називають прискореною урбанізацією [1, 8].

Для трансформації з такою безпрецедентною швидкістю та масштабом урбанізація Китаю спиралася на такі три взаємопов'язані рушійні сили:

- великомасштабну індустріалізацію, зосереджену переважно в містах східних прибережних регіонів, що сприяло концентрації капіталу, праці, землі та ресурсів в даних містах, центрах;

- перехід від централізованої планової економіки до ринкової економіки, яка розблокувала попит і потенціал, а міста виступили центрами зростання внутрішньої торгівлі;

- поступовий розвиток міжнародної співпраці та торгівлі, що забезпечило доступ до капіталу, технологій та експортних ринків, необхідних для стимулювання зростання міст і промисловості [8, с. 9].

Все це забезпечило стрімкий ріст міст, але не забезпечило якість розвитку даних міст. Прискорена урбанізація обумовила, поряд з розвитком різних галузей економіки, низку проблем, а саме: погіршення навколишнього середовища, житлові проблеми, нерівність між містом і селом тощо, вплинула на продовольчу безпеку країни [7]. Не вдалося прискореній урбанізації подолати нерівномірність розвитку різних регіонів країни.

Китайський уряд прагне регулювати процес урбанізації, бо бачить стали урбанізацію як двигун модернізації та економічного зростання. У 2014 урядом оприлюднюється і реалізовується нова модель урбанізації «Національний план урбанізації нового типу (2014–2020)», яка орієнтована на людину. Але й даний план не вирішив вищезазначені проблеми. Темпи урбанізації не відповідають темпам розвитку підсистем міст, загострюючи наявні проблеми та породжуючи нові. Основна інфраструктура та послуги не встигають за швидким зростанням міського населення Китаю, що підживлюється міграцією із села в міста [5].

Отже, рушійною силою урбанізації Китаю можна вважати послідовні дії уряду з урахуванням тенденцій розвитку провідних країн світу. Прагнення уряду Китаю зробити країну однією з найбільш економічно розвинутих, високоурбанізованих країн світу завдяки

реформам забезпечило прискорену урбанізацію країни, ріст міст, але не забезпечили рівномірність їхнього розвитку в різних провінціях країни. Першість за чисельністю населення та розвитком залишається за агломераціями, які були сформовані та розвинуті в індустріальну епоху.

Література:

1. Chen J. Rapid urbanization in China: A real challenge to soil protection and food security. *Catena*. 2007. № 69. P. 1–15.
2. ЕС, 2016, The State of European Cities 2016: Cities leading the way to a better future. UN-Habitat – 2016. 216. P. 39–45.
3. Guana X., Weib H., Luc S., Daid Q., Sub H. Assessment on the urbanization strategy in China: Achievements, challenges and reflections. *Habitat International*. 2018. № 71. P. 97–109.
4. Li Y., L. Jia L., W. Wu W., Yan J., Liu Y. Urbanization for rural sustainability – Rethinking China's urbanization strategy. *Journal of Cleaner Production*. 2018. Vol. 178. P. 580–586.
5. Liang L., Chen M. and Lu D. Revisiting the Relationship Between Urbanization and Economic Development in China Since the Reform and Opening-up. *Chinese Geographical Science* 2022. Vol. 32. P. 1–15.
6. Lopes A. Population growth and re-urbanization in Spanish inner cities: The role of internal migration and residential mobility. *Quetelet journal*. Vol. 1. № 2. 2014. P. 67–92.
7. Ye Q., Qijiao S., Xiaofan Z., Shiyong Q. and Lindsay T. China's New Urbanisation Opportunity: A Vision for the 14th Five-Year Plan. 2020. 60 p.
8. Wang Y. The Challenges and Strategies of Food Security under Rapid Urbanization in China. *Sustainability*. 2019. 11(2). P. 542.